

Egyházy-Jurovská, Beata

Stredoveké pece na pečenie chleba vo Veľkom Grobe (okr. Galanta)

Archaeologia historica. 1985, vol. 10, iss. [1], pp. 209-220

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/139547>

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Stredoveké pece na pečenie chleba vo Veľkom Grobe (okr. Galanta)

BEATA EGYHÁZY-JUROVSKÁ

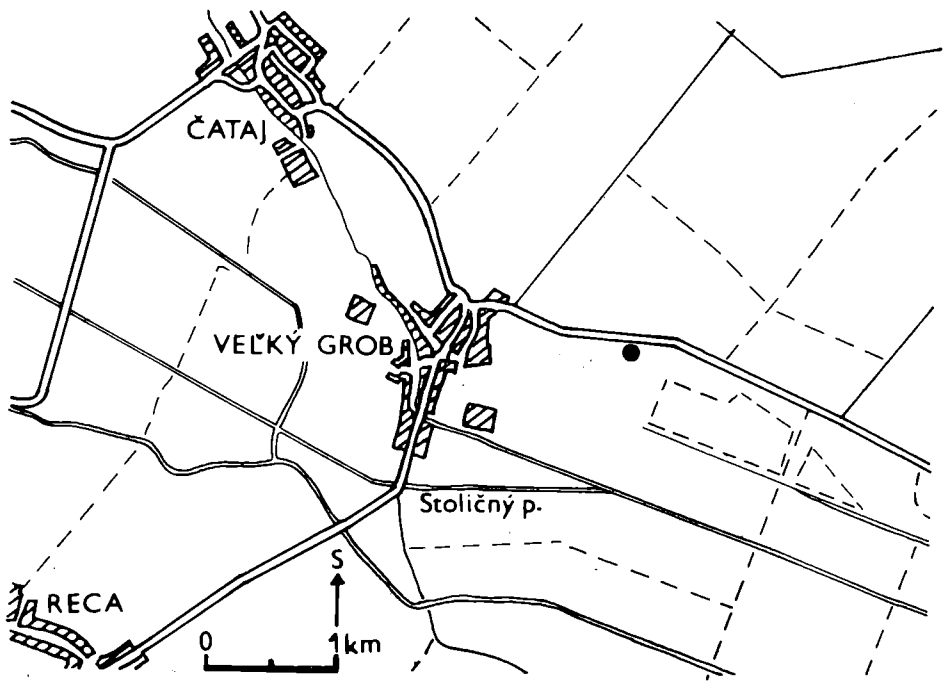
V marci roku 1984 uskutočnilo Slovenské národné múzeum v Bratislave, Archeologický ústav záchranný výskum v katastri obce Veľký Grob (okr. Galanta) (obr. 1, 2). Poľnohospodárske stavby, závod o1 Bratislava, tu vykopalí ryhu pre vodovodné potrubie (obr. 3) v priestore 2 km od obce veľký Grob smerom na Pusté Úľany (obr. 1) (vo vzdialcnosti 15,40 m od stredu štátnej cesty) a porušili štyri stredoveké objekty, a to tri pece a jeden objekt. Pec 1 sa nachádzala vo východnom profile ryhy, pece 2, 3 a objekt v profile západnom.¹

Pec 1 bola zapustená v hĺbke 60 cm do terénu, nachádzala sa v metri 88 vo východnom profile ryhy. Na základe zachovaných zvyškov v reze (obr. 4) sme zistili, že sa jednalo o jednopriestorovú pec s dnom vymazaným sivohnedou hlinou. Steny boli z tehlovočervenej mazanice, poloblúkovite sa dvíhali a prechádzali v kupolu, ktorá pôvodne vyčnievala nad povrch. Pec bola zapustená do žltého sprašového podložía a rozmery jej zachovanej časti boli 125×40×45 cm. Výplň pece tvorili hrudy prepálenej hliny a popola a ojedinelé nálezy črepev keramiky z 12. až 13. storočia.

Nálezy:

1. Črep z okraja nádoby vyformovanej na pomaly rotujúcom kruhu, okraj šikmo von zrczaný, farba sivohnedá. Datovanie 13. stor. AH 35774 (Tab. 2:3).
2. Črep z dna nádoby vyformovanej na pomaly rotujúcom kruhu, hlina jemne plavená, farba hnedá. Datovanie 13. stor. AH 35775.
3. Črep z tela silnostennej nádoby vyformovanej na pomaly rotujúcom kruhu, z hliny premiešanej hrubozrnným pieskom, farba hnedosivá, výzdoba slzičkový vryp. Datovanie 13. storočie. AH 35776. (Tab. 1:10).
4. Črep zo spodnej časti tela nádoby vyformovanej na pomaly rotujúcom kruhu z hliny premiešanej hrubozrnným pieskom, farba svetlohnedá. Datovanie 13. storočie. AH 35777.
5. Črep z tela nádoby vyformovanej na pomaly rotujúcom kruhu, farba tmavosivá až čierna, výzdoba hlbšie vodorovné ryhy. Datovanie 12.-13. storočie. AH 35778 (Tab. 1:6).

Pec 2 sa nachádzala v metri 86,60 v západnom profile výkopu (obr. 5), v hĺbke 35-40 cm od terajšieho povrchu. Jej pôvodné rozmery museli byť väčšie ako pece 1. V profile sa rysoval predpecný priestor, ktorého výplň tvorilo zuhoľnateľé drevo. Aj v tomto prípade sa jednalo o jednopriestorovú hlinenú pec zapustenú do sprašového podložía. Dno bolo vymazané sivohnedou hlinou, pričom sme zachytili dve vrstvy výmazu dna (obr. 6). Steny sa poloblúkovite dvíhali, tvorila ich červená prepálená mazanica. Tak ako pri predchádzajúcej peci steny pôvodne prechádzali v kopulu. Zachované zvyšky pece mali rozmery 150×80×70

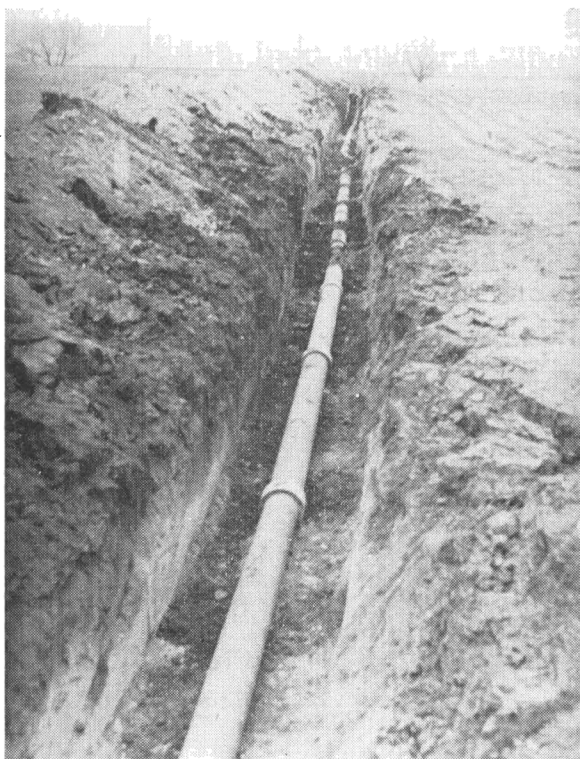

Obr. 1. Veľký Grob (okr. Galanta), výsek z mapy, ● nálezisko.

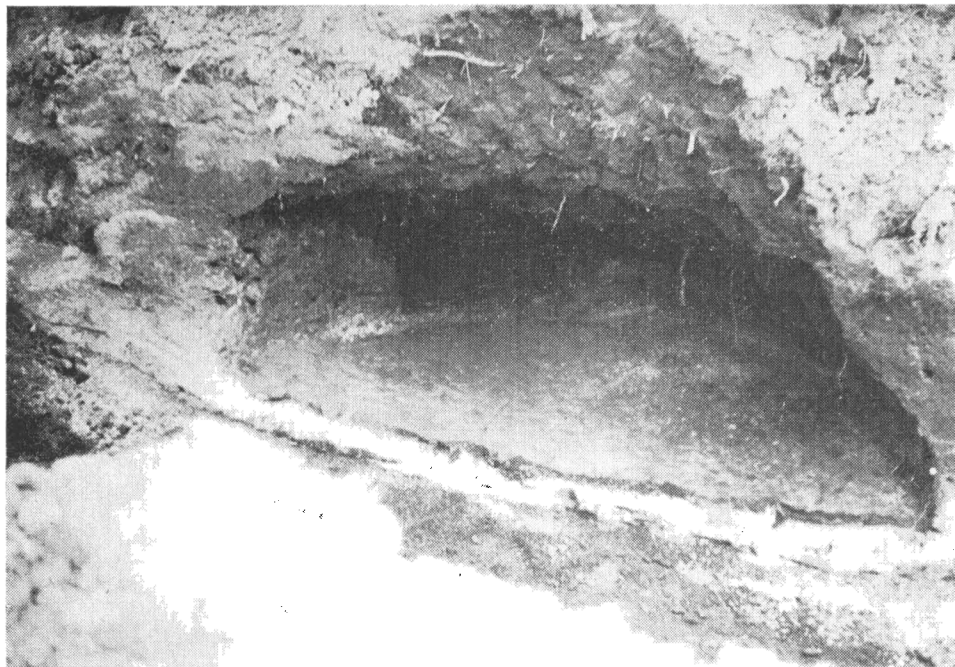

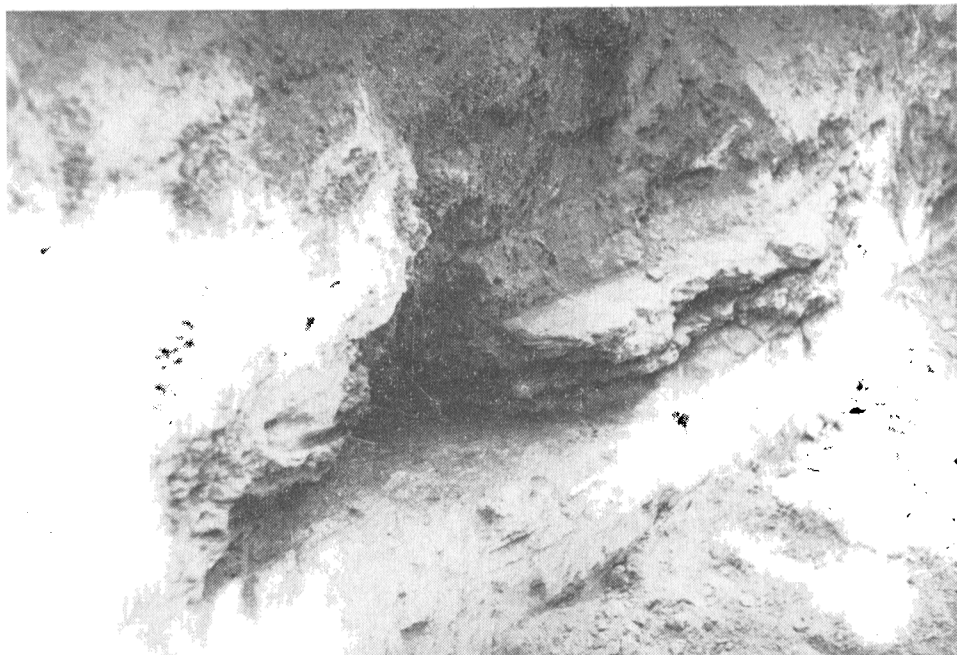
Obr. 2. Veľký Grob (okr. Galanta) pohľad na lokalitu.

**Obr. 3. Veľký Grob (okr. Galanta),
ryha pre vodovodné potrubie.**

**Obr. 4. Veľký Grob (okr. Galanta),
pec 1.**

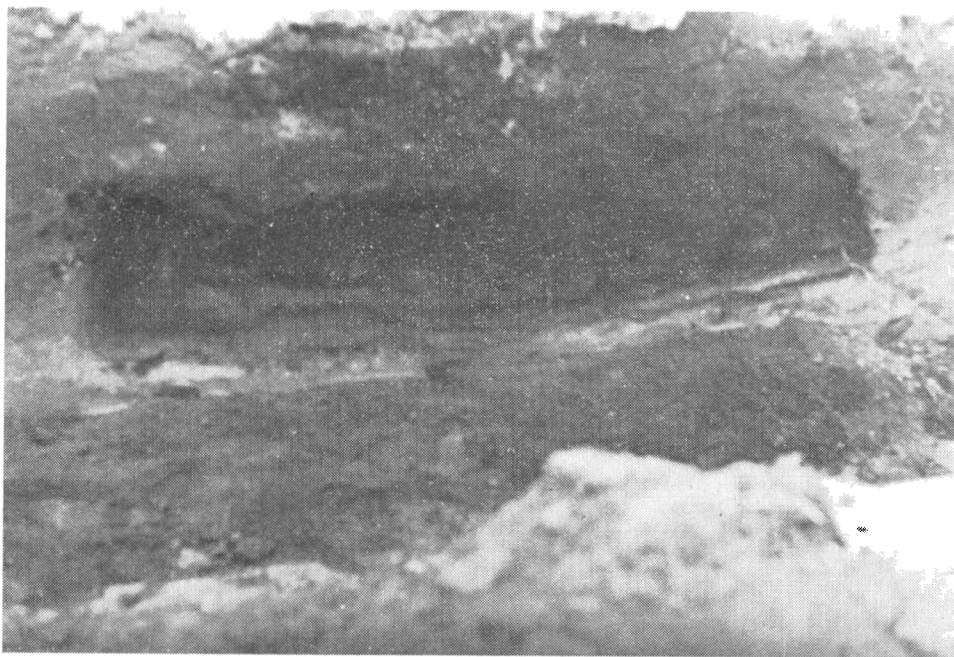
Obr. 5. Velký Grob (okr. Galanta), pec 2 před vybratím.

Obr. 6. Velký Grob (okr. Galanta), pec 2.

Obr. 7. Veľký Grob (okr. Galanta), pohľad na západný profil s pecou 3.

Obr. 8. Veľký Grob (okr. Galanta), pec 3.

centimetrov. Výplň tvorila hnedá prepálená hlina a popol. Nálezový materiál prezentovali črepy z nádob z 11.–13. storočia.

Nálezy:

1. Črep z tela tenkostennej nádoby vyformovanej na pomaly rotujúcom kruhu, zdobený rytou vlnovkou v dvoch pásoch, hnedosivej farby. Datovanie 11.–12. storočie. AH 35783 (Tab. 1:2).

2. Črep z okraja nádoby vyformovanej na pomaly rotujúcom kruhu. Okraj šikmo dovnútra zrezaný, farba sivá. Datovanie 13. storočie. AH 35784 (Tab. 2:7).

3. Črep z hornej časti tela tenkostennej nádoby vyformovanej na pomaly rotujúcom kruhu, farba tmavosivá, zdobený širšou rytou vlnovkou. Datovanie 11.–12. storočie. AH 35785.

4. Črep z okraja nádoby vyformovanej na pomaly rotujúcom kruhu, okraj rovný prechádza v lištu, farba hnedosivá až čierna. Datovanie 12.–13. storočie. AH 35780 (Tab. 2:8).

5. Črep z okraja miskovitej nádoby vyformovanej na pomaly rotujúcom kruhu, okraj dovnútra jemne zrezaný, hnedosivej farby. Datovanie 13. storočie. AH 35788 (Tab. 2:1).

6. Črepy z tela tenkostennej nádoby vyformovanej na pomaly rotujúcom kruhu, hnedosivej farby, zdobené širším žliabkom. 2 ks. Datovanie 13. storočie. AH 35789 (Tab. 1:3).

7. Črepy z tela tenkostennej nádoby vyformovanej na pomaly rotujúcom kruhu, z jemne plavenej hliny, svetlosivej farby, zdobené širšími žliabkami. Datovanie 13. storočie. AH 35790 2 ks.

8. Črepy z hornej časti tela nádoby vyformovanej na pomaly rotujúcom kruhu, z hliny premiešanej hrubozrnným pieskom, zdobené ostrou vlnovkou. Datovanie 11.–12. storočie. 2 ks. AH 35791 (Tab. 1:5).

9. Črep z tela tenkostennej nádoby vyformovanej na pomaly rotujúcom kruhu, tmavosivej až čiernej farby, zdobený širšou rytou vlnovkou. AH 35792. Datovanie 11.–12. storočie.

10. Črep z hornej časti tela nádoby vyformovanej na pomaly rotujúcom kruhu tmavosivej až čiernej farby, zdobený širšou rytou vlnovkou. Datovanie 11.–12. storočie. AH 35793 (Tab. 1:11).

11. Črep z tela nádoby vyformovanej na pomaly rotujúcom kruhu, sivej farby zdobený rytou jemnou vlnovkou v dvoch pásoch. Datovanie 11.–12. storočie. AH 35794 (Tab. 1:1).

12. Črep z tela nádoby vyformovanej na pomaly rotujúcom kruhu, hnedosivej farby, zdobený ostrou rytou vlnovkou. Datovanie 11.–12. storočie. AH 35795 (Tab. 1:7).

Pec 3 sa nachádzala taktiež v západnom profile výkopu (obr. 7), a to v metri 16,40, v hĺbke 40 cm od terajšieho povrchu. Bola tak isto zapustená do sprášového podlažia. Steny boli viac zborštené (obr. 8), nedvíhali sa poloblúkovite ako u peci 1, 2, avšak tvorila ich tiež červená prepálená mazanica. Dno bolo vymazané sivohnedou hlinou a v jeho severnej časti sa nachádzal v profile vstupný priestor lievikovitého tvaru. Výplň pece tvorila mazanica z jej hornej časti a hnedá prepálená hlina a popol. Rozmery zachovanej časti pece boli 170×80×60 cm.

V metri 32 sme v západnom profile zachytili zvyšky po stredovekom objekte, ktorého výplň tvorila hnedá hlina s nálezmi črepov z keramiky datovanej do 12. až

f3. storočia. Objekt bol v hĺbke 80–100 cm zapustený do sprasového podlažia a bližšie nebolo možné zistiť jeho funkciu.

Nálezy:

1. Črep z okraja silnostennej nádoby vyformovanej na pomaly rotujúcom kruhu, okraj von vytiahnutý, zaoblený, farba hnedosivá. Datovanie 13. storočie. AH 35764 (Tab. 2:4).

2. Črep z tela silnostennej nádoby – zásobnice vyformovanej na pomaly rotujúcom kruhu, sivohnedej farby, zdobený širším žliabkom. Datovanie 12.–13. storočie. AH 35765 (Tab. 2:5).

3. Črep z okraja nádoby vyformovanej na pomaly rotujúcom kruhu, okraj rovný prechádza v jemnú lištu, farba sivá. Datovanie 13. storočie. AH 35766 (Tab. 2:6).

4. Črep z hornej časti tela nádoby vyformovanej na pomaly rotujúcom kruhu, svetlosivej farby zdobenej slzičkovým vrypom. Datovanie 13. storočie. AH 35768 (Tab. 1:8).

5. Črep z okraja miskovitej nádoby vyformovanej na pomaly rotujúcom kruhu, okraj prechádza vo výlevku, pod ním jemná lišta a žliabok, sivej farby. Datovanie 13. storočie. AH 35769 (Tab. 2:9).

6. Črep z tela tenkostennej nádoby vyformovanej na pomaly rotujúcom kruhu, sivej farby so širším žliabkom. Datovanie 13. storočie. AH 35770 (Tab. 1:4).

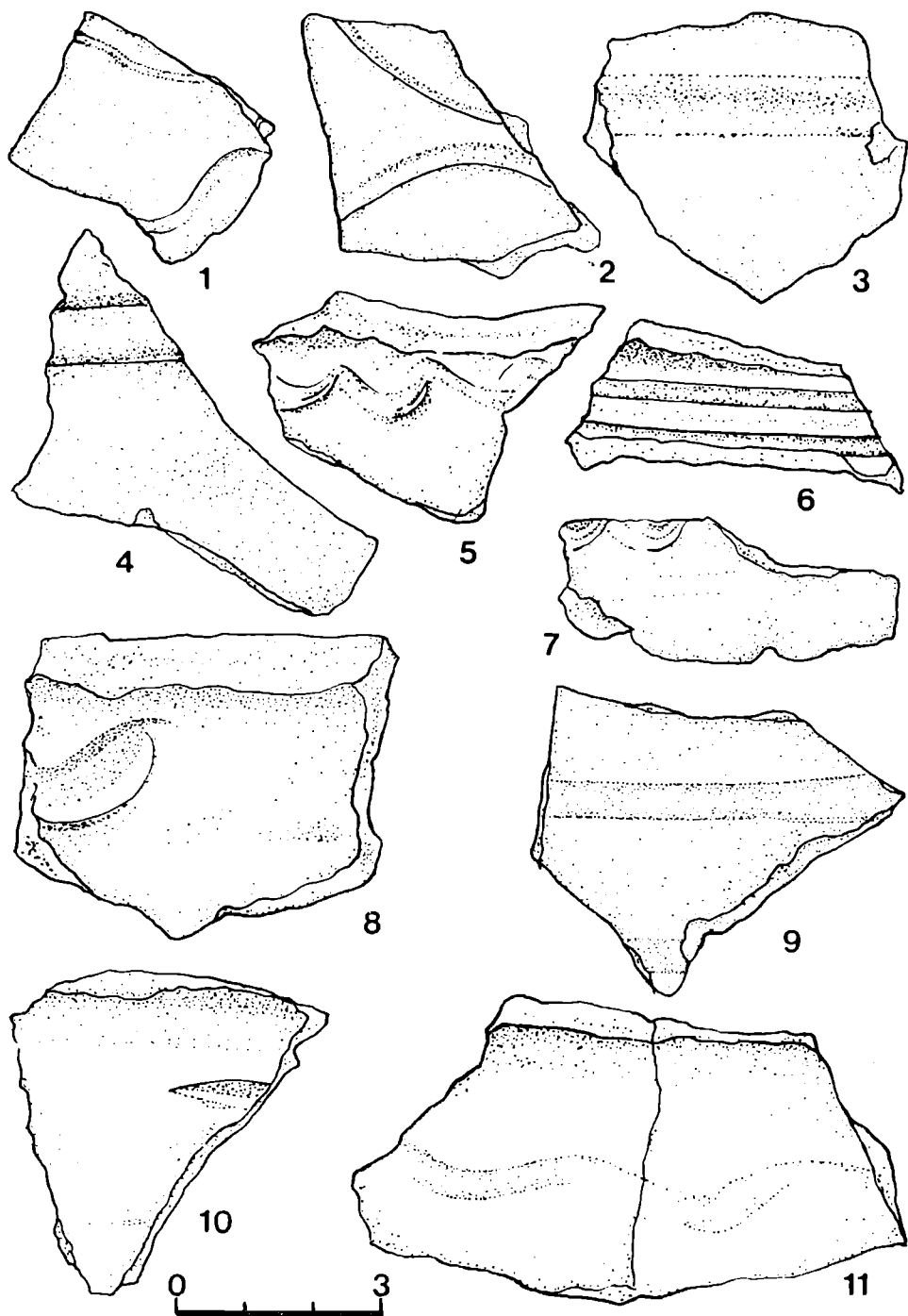
7. Črep z tela tenkostennej nádoby vyformovanej na pomaly rotujúcom kruhu, zdobenej žliabkom, sivej až čiernej farby. Datovanie 13. storočie. AH 35771. (Tab. 1:9).

8. Črep z okraja tenkostennej nádoby vyformovanej na pomaly rotujúcom kruhu, okraj von vytiahnutý, zaoblený, farba svetlosivá. Datovanie 13. storočie. AH 35772 (Tab. 2:2).

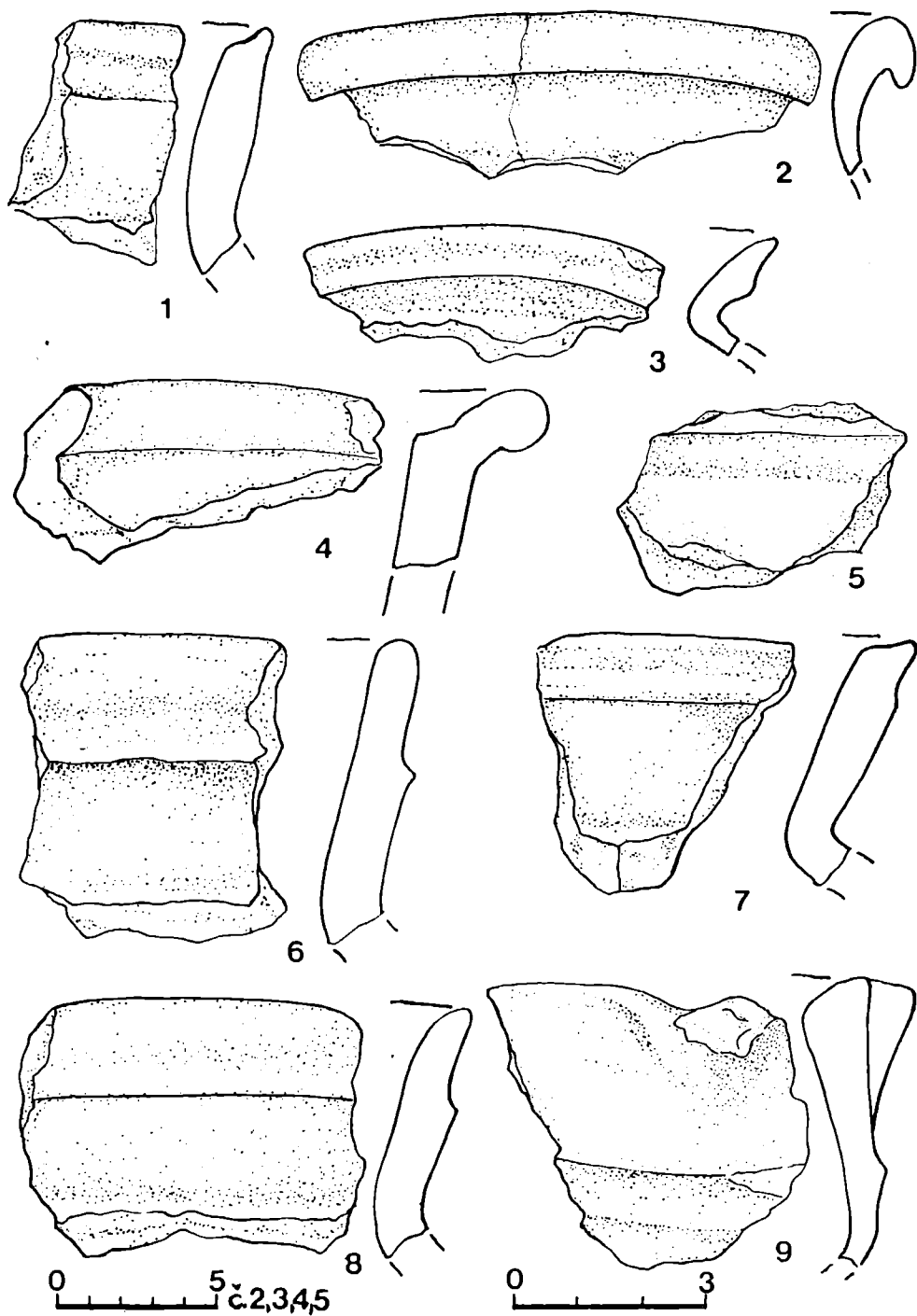
Záchranným výskumom vo Veľkom Grobe sme zachytili zvyšky troch hlinených pecí, ktoré interpretujeme ako pece na pečenie chleba, ktoré stáli samostatne mimo obytné objekty a patrili pravdepodobne k stredovekej osade z 11.–13. storočia. Jednalo sa o jednopriestorové pece zapustené do rastlého terénu, oválneho, príp. kruhového pôdorysu, ktorých steny prechádzali v kupolu, ktorá pôvodne prečnievala nad povrch terénu a mala dymový otvor (obr. 9).

Jedným z kritérií pre rozlíšenie pece ako pece na pečenie chleba je jej umiestnenie mimo obydliá. Aké dôvody viedli obyvateľov stredovekých dedín, aby umiestnili pec mimo obydli? Predovšetkým to boli dôvody bezpečnostné, ako nebezpečenstvo požiaru pri zakladaní ohňa v peci, ďalej v lete neprijemné narastanie tepla pri pečení v peci v obydli a v nemalej miere dôvody využitia pece na pečenie chleba a chlebových výrobkov pre niekoľkých pokrvných príbuzných, prípadne pre celú osadu. Takto samostatne stojacu pec, interpretovanú ako pec na pečenie chleba poznáme z viacerých výskumov stredovekých lokalít z nášho územia, ako Hradičko u Davle (M. Richter, 1963, 206), Kravín (Z. Smetánka, 1972, 426), Mezelice (D. Šaurová, 1962, 701), Studýň (Z. Měřínský, 1975, 67–68), Svodov (D. Říhová, 1963, 73–75), Špačice (M. Pichlerová, 1963, 122), Chřaba (M. Hanuliak–J. Zábajník, 1981, 507–509), Chotín (A. Habovštiak, 1961, 460–461), Bohatá (A. Habovštiak, 1961, 467), Slovenská Nová Ves-Zeleneč (V. Mináč, 1980, 212), Svinica (D. Čaplovič, 1983, 374). Jednalo sa o hlinenú pec s klenbou, oválneho, kruhového, prípadne obdĺžnikového pôdorysu, zapustenú do terénu, v niekoľkých prípadoch so zachovalou predpecnou jamou. Okrem rôzneho pôdorysu sa tieto pece líšili aj svojimi rozmermi. Menšie mali priemer 100 až 130 cm, väčšie 2–3 metre.

Na niektorých lokalitách, tak ako vo Veľkom Grobe bolo odkrytých viac pecí slúžiacich na pečenie chleba, je to Hurbanovo (P. Čaplovič, 1965, 245), Chřa-

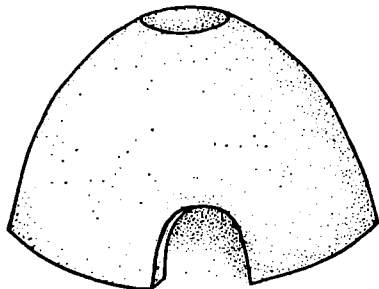

Tab. 1. Veľký Grob (okr. Galanta), výber keramického materiálu.

Tab. 2. Veľký Grob (okr. Galanta), výber keramického materiálu.

ba, Krásna nad Hornádom (B. Polla, 1984, rkp. 154)², Staré Město u Uherského Hradiště (V. Hrubý, 1956, 126). Čo bolo príčinou toho, že na jednej lokalite sa nachádzali dve tri, či viac chlebových pecí? V nemalej miere obmedzená trvanlivosť hlinenej konštrukcie, čo viedlo k budovaniu ďalších pecí na lokalite, na druhej strane však máme doklady o súčasnom užívaní a zániku pecí, napríklad v Starom Měste, Veľkom Grobe, Chľabe, Hurbanove, pričom pece boli postavené blízko seba na jednom mieste a vytvárali skupinku. Slúžili pravdepodobne pre potreby celej osady a tiež okrem pečenia chleba sa využívali na prípravu iných pokrmov z obilnín, prípadne na sušenie trávín a obilnín a podobne.

Obr. 9. Hlinená kupolovitá pec, rekonštrukcia podľa L. Skružného.

Tieto skupinky malých pecí boli niekde nahrádzané jednou veľkou pecou, akú poznáme z lokality Levice-Bratka (A. Habovštiak, 1963, 430), Konůvky pri Slavkove (D. Šaurová, 1970, 159), Mezelice, Svinica.

Jednoduché hlinené kupolovité pece, zapustené do rastlého terénu, prípadne na úrovni terénu s dnom vymazaným hlinou, alebo vydláždeným sa na našom území nachádzajú prevažne v staršom období stredoveku. Od 14. storočia pece na pečenie chleba už mávajú kamennú, či tehlovú podmurovku, prípadne celú konštrukciu, s dnom oválnym, kruhovým, štvorcovým, prípadne obdĺžnikovým. Tieto pece sú väčších rozmerov a pozrťáme ich z výskumov na lokalitách Trocnov (A. Hejna, 1956, 39), Tábor (V. Huml, 1968, 236), Kozi Hrádek (J. Švehla, 1920, 32), Levice-Bratka, Bratislava-most SNP (B. Polla, 1979, 110), Krásna nad Hornádom.

Okrem pecí, samostatných hospodárskych jednotiek mimo objektov, poznáme nálezy pecí slúžiacich na pečenie chleba, ktoré boli súčasťou objektov, ako boli hrady, kláštorné komplexy, panské sídla, dvorce. Napríklad z lokality Zalužany (B. Polla, 1962, 64), Krásna nad Hornádom, Anežský kláštor v Prahe (K. Reichertová, 1968, 220–229), hrad Kost (B. Štorm, 1953, 206). Pec bola pristavaná k obytnému objektu a vykurovaná zvonku, alebo bola súčasťou kuchyne, pričom nemala funkciu vyhrievaciu. Konštrukcia a pôdorys týchto pecí sú podobné ako pri predchádzajúcich (kamenná, tehlová, či kombinovaná). Sú dokonalejším pokračovaním chlebových pecí stojacich samostatne v rámci dediny so zmenenou sociálno-ekonomickou funkciou akú mala pec na pečenie chleba v dedinskom prostredí. Stali sa súčasťou panských dvorcov, kláštorov, hradov a slúžili k uspokojovaniu potrieb jej obyvateľov.

Poznámky

- 1 Nálezový materiál je uložený v zbierkach historickoarcheologického oddelenia Slovenského národného múzea v Bratislave, pod evidenčnými číslami AH 35764–35800.
- 2 Ďakujem PhDr. B. Pollovi, CSc., za nahliadnutie do rukopisu pripravovanej publikácie Krásna nad Hornádom – výsledky historickoarcheologického výskumu.

Použitá literatúra:

- Caplovič, D. 1983: Stredoveké zaniknuté dedinské osídlenie na východnom Slovensku, SIA XXXI-2, 374.
- Caplovič, P. 1965: Včasnostredoveké pohrebisko a sídlisko v Hurbanove, SIA XIII-1, 245.
- Habovštiak, A. 1961: Príspevok k poznaniu našej nížinnej dediny v XI.-XIII. storočí, SIA IX, 460-461, 467.
- 1963: Zaniknutá dedina Bratka pri Leviciach, SIA XI, 407-418.
- Hanuliak, M.-Zábojnik, J. 1981: Najnovšie výsledky výskumu v Chľabe, o. Nové Zámky, AH 6, 507-509.
- Hejna, A. 1956: Trocnovské dvorce, ČNM LVII, 39.
- Hrubý, V. 1965: Staré Město - velkomoravský Velhrad, Praha 126.
- Huml, V. 1968: Nález chlebové pece v Táboře, AR 20, 230-237.
- Měřinský, Z. 1975: Dohled a záchranný výzkum při pozemních úpravách v místech zaniklé středověké osady Studýň u Zbýsova (o. Brno-venkov), PV Brno, 67-68.
- Michna, P. 1970: Vzájemný vztah pecí chlebových a pecí vyhřívacích na staroslovanských a středověkých sídlištích, VVM příloha XXII, 68-78.
- Mináč, V. 1980: Zaniknutá stredoveká osada v Slovenskej Novej Vsi-Zelenči, AH 5, 212.
- Pichlerová, M. 1963: Špačince v pravku a v rannej dobe dejinnej, ZbSNM LVII, 3, 122.
- Polla, B. 1962: Stredoveká zaniknutá osada na Spiši-Zalužany, Bratislava, 64.
- 1979: Bratislava - západné suburbium, Košice, 110.
- 1984: Krásna nad Hornádom - výsledky historicko-archeologického výskumu, rukopis, 154.
- Reichertová, K. 1968: Nález chlebové pece v Anežském klášteře v Praze na Františku, AR 20, 220-229.
- Richter, M. 1983: Výzkum opevněné osady v Hradištku u Davle, AR XV, 206.
- Řihová, D. 1963: Slovanské chaty zo Svodova, okr. Levice, ZbFFUK, XIV (III), 73-75.
- Smetánka, Z. 1972: Archeologické výzkumy zaniklých středověkých osad v Čechách v letech 1965 až 1971, AR XXIV, 426.
- Snášil, R. 1975: Archeologie a vesnické sídliště z 10.-13. století na Moravě, AR XXVII, 312.
- Skruzný, L. 1963: Príspevok k triedení a chronológii slovanských otopných zařízení na území ČSSR, PA 54, 234-262.
- 1980: Několik poznámek k otázce vývoje a funkce pece ve slovanských, středověkých a novověkých objektech i mimo ně, AH, 5 221-240.
- Šaurová, D. 1962: Nález středověké pece na chleba na Slavkovsku, AR 14, 701-704.
- 1970: Chlebová pec v Konůvkách na Slavkovsku, VVM XXII, 159-163.
- Štorm, B. 1953: Obnova státního hradu Kostí, ZPP XIII, 206.

Zusammenfassung

Mittelalterliche Brotbacköfen in Vefký Grob (Bez. Galanta)

Das Archäologische Institut des Slowakischen Nationalmuseums in Bratislava unternahm im März 1984 eine Rettungsuntersuchung im Kataster Vefký Grob, in einem 2 km von der Gemeinde in Richtung auf Pusté Úľany entfernten Raum (Abb. 1, 2). Bei dem Ausheben einer Furche für die Wasserleitung war man auf vier mittelalterliche Objekte gestoßen - drei Öfen und ein Objekt, dessen Funktion sich nicht ermitteln ließ.

Die Rettungsuntersuchung in Vefký Grob brachte demnach die Überreste dreier Öfen, welche die Autorin als Brotbacköfen interpretiert (Abb. 4-8); sie standen selbständig, außerhalb von Wohnobjekten, und gehörten wahrscheinlich zu einer mittelalterlichen Siedlung aus dem 11.-13. Jahrhundert. Es handelte sich um einräumige, in das gewachsene Lößgelände eingelassene Tonöfen mit ovalem oder kreisförmigem Grundriß, deren Wände in eine ursprünglich über die Oberfläche des Geländes ragende Kuppel übergingen, die ein kleines Rauchloch besaß (Abb. 9).

Eines der Bestimmungskriterien als Brotbacköfen war ihre Lage außerhalb der Siedlung, vor allem aus Sicherheitsgründen (Brandgefahr), um das Ansteigen der Temperatur beim Backen in der Behausung vor allem im Sommer zu vermeiden und die Öfen auch für mehrere Familien, bzw. die ganze Siedlung verwenden zu können. Selbständig stehende Backöfen sind aus mehreren Fundstätten unseres Gebiets bekannt: Hradištko bei Davle, Kravin, Mezelice, Studýň, Svodov, Špačince, Chľaba, Chotín, Bohatá, Slovenská Nová Ves-Zeleneč, Svinica. An manchen Fundstätten wurden ebenso wie in Vefký Grob mehrere dem Brotbacken dienende Öfen entdeckt, beispielsweise in Hurbanovo, Chľaba, Krásna nad Hornádom, Staré Město. Weshalb standen an einem Ort oft mehrere Öfen? Nicht zuletzt ist der Grund wohl bei der beschränkten Haltbarkeit der Lehmkonstruktion dieser Öfen zu suchen, obwohl andererseits auch Belege über die Verwendung und den gleichzeitigen Untergang einiger Öfen bekannt sind, zum Beispiel in Staré Město, Vefký Grob und

Hurbanovo, wo mehrere Öfen in kleinen Gruppen nebeneinander standen. Wahrscheinlich dienten sie dem Bedarf der ganzen Siedlung bei dem Brotbacken, bei der Zubereitung anderer Mehlspeisen oder dem Trocknen von Getreide und Heu.

Einfache Kuppelöfen aus Lehm, die in das gewachsene Gelände vertieft waren oder auf diesem standen, mit verputztem oder gepflastertem Boden, findet man vorwiegend im höheren Mittelalter. Vom 14. Jahrhundert an besitzen die Brotbacköfen eine Untermauerung oder auch die ganze Konstruktion aus Steinen oder Ziegeln, und ovale, kreisförmige, viereckige oder rechteckige Böden. Diese Öfen lassen auch größere Ausmaße erkennen und sind aus den Fundstätten Trocnov, Tábor, Kozi Hrádek, Levice-Bratka, Bratislava-Brücke SNP und Krásna nad Hornádom bekannt.

Neben den Öfen, die als selbständige Wirtschaftsobjekte ausserhalb von Wohnbauten standen, sind Brotbacköfen auch als Zubehör von Burgen, Klosterkomplexen, Herrnsitzen und Meierhöfen bekannt, wie zum Beispiel in Zalužany, Krásna nad Hornádom, im Prager Annenkloster oder auf der Burg Kost. In solchen Fällen war der Ofen an das Wohnobjekt angebaut und wurde von außen belüftet oder Bestandteil der Küche ohne Heizfunktion. Die Konstruktion und der Grundriß solcher Öfen war ähnlich wie in den oben beschriebenen Fällen. Im ganzen gesehen handelt es sich um vollkommeneren Brotöfen mit geänderter sozial-ökonomischer Funktion, als es bei den selbständig im Rahmen der ländlichen Siedlung stehenden Öfen der Fall war.

Abbildungen

- Abb. 1. Vefký Grob (Bez. Galanta), Ausschnitt aus der Landkarte mit Bezeichnung der Fundstelle (*).
- Abb. 2. Vefký Grob (Bez. Galanta), Blick auf die Fundstätte.
- Abb. 3. Vefký Grob (Bez. Galanta), Furche für die Wasserleitung.
- Abb. 4. Vefký Grob (Bez. Galanta), Ofen 1.
- Abb. 5. Vefký Grob (Bez. Galanta), Ofen 2 vor der Freilegung.
- Abb. 6. Vefký Grob (Bez. Galanta), Ofen 2.
- Abb. 7. Vefký Grob (Bez. Galanta), Blick auf das Westprofil mit dem Ofen 3.
- Abb. 8. Vefký Grob (Bez. Galanta), Ofen 3.
- Abb. 9. Vefký Grob (Bez. Galanta) Kuppelofen aus Ton, Rekonstruktion nach L. Skružný.